

Muhulane

Nr 7 (248)

9. juuli 2010

Muhu leht

Muhumaa kaunimad kodud:

Riima ja Priit Randviiru **Saadu talu Liiva külas**; Tiia ja Raul Pregel **Jaani talu Kuivastu külas**; Senta Room, direktor, **Muhu põhikool Liiva külas**.

Lugejale

Paljud saareelanikud on arvanud, et ajalehe internetiversioon maksustati eesmärgiga teenida selle pealt tulu.

Kuid tegemist oli vaid põhimõttelise otsusega, et inimene, kes maksab poes ajalehe trükiversiooni eest, peaks saama eelised tasuta väljaande lugeja ees.

Kuna vald soovib seista õigluse eest, otsustati internetis jätta ajalehe ilmumine tasuta versioonina kättesaadavaks 7 päeva pärast trükis ilmumist, kuid rahaline teenus, millega saab internetis varem lugeda, on peatatud. Nii peaks olema mõistetav, et vald ei soovi ajalehega raha teenida, vaid luua õiglane olukord ajalehe trükiversiooni ostjate ja internetikasutajate vahel.

Lugupidamisega,

Mihkel Jürisson

ISSN 1736-289X

9 771736 289007

Suur suvi on lõpuks käes

Suur suvi on lõpuks käes! Andis ikka oodata! Noh, aga rahul pole ikka, sest nüüd on seda palavust jälle ülemäära palju.

Selle ilmaga on just nagu meie turistidega – mõni päev oota ja oota, silmad jäävad tee peale vahtimisest hellaks, aga tulijaid on vähevõitu. Teisel päeval viskab sellise hulga inimesi õue peale, et ei jõua igäuhele otsagi vaadata, käega teretamisest kõnelemata.

Eks neid Tooma õueväravast möödakõndijaid ole ikka ka, aga egas kedagi saa sundida - vaba inimene vabal maal läheb sinna, kuhu tahab!

Ei, kurta pole midagi, inimesed liiguvad ja raha koos nendega.

Orissaare ja Tornimäe näiteringid meelitasid Tooma õue kenakese hulga publikut. Lisaks tavalistele ekskursioonidele on tellitud ja läbi viidud erinevaid muuseumitunde, esimene suvisimmangi maha peetud, uus on kohe tulemas. **10. juuli õhtul kell 20** on meie külalisteks Aste ja Leisi tantsijad - pillimehed. Tegelikult on simmanite kõige tähtsam tegija aktiivne ja lustiline publik. On ikka tore vaadata, kui kõik see rahvas koos Kaera-Jaani tantsib või ringmängu mängib!

Võtsime mõned näitused maha (Meeli Krammi käsitööd ja Arseeni Mõldereri skulptuurid olid päris pikka aega üleval, kuid kindlasti on neid, kes alles nüüd avastavad, et neil need nägemata jäid) ning paneme jälle uued üles. Päris täpselt ei julge öelda, mis tuleb, aga läbirääkimised Muhu käsitöömeistritega

Tantsuhoos on Läti rahvatantsurühm „Oglite” (“hõõguv söeke”).

käivad.

Viimati avatud välinäitus „Eesti kirjanikud karikatuuris” on üleval Tooma aida taga 11. juulini. Tulge kindlasti vaatama! Näituse ülespanek oli muidugi omaette kunst, sest kangiga maa sisse vähemalt 75 sentimeetri sügavuste aukude tegemine polnud üldse naljaasi – toksis palju toksid, ikka tuleb kivi vastu. Õnneks on meil Matti, kes ühegi tööga jänni ei jää.

Näituse avamine oli ise üks ilus sündmus: kergejalgne ja väärikas Läti rahvatantsurühm „Oglite” sai teenitult tugeva aplausi osaliseks, mis sest, et suurem osa aplodeerijaist olid Saksa turistid, kuid omaküla inimesi oli ikka ka. Siinkohal tänusõnad Helena Erikule, kes

need vahvad lätlased meie õuele tõi!

Saaremaa Rahvateatri etendusi jagub veel nii juuli- kui augustikuuks. Kes on käinud, on rahule jäänud ja kiidusõnugi on ohtrasti jagatud. Kes ei ole veel jõudnud tulla, võite plaani võtta: 11. ja 25. juulil, 1. ja 15. augustil. Nendel päevadel on etenduste algus kell 12. Tulemas on kaks lisaetendust - 24. juulil ja 7. augustil ja siis on algus õhtul kell 18. Oma soovist tuleb vähemalt kaks päeva ette teatada, et me teaks, kui suure potiga putru keeta.

Soovin, et suvi kestaks veel ja et kõikvõimalike võõraste keelte seas kuuleks Tooma õues ka muhu keelt!

Lea Kuldsepp

Vallavalitsuse istungitelt

15. juuni

Otsustati omandada täiendavaid aktsiaid AS-lt Kuressaare Veevärk.

Otsustati suurendada eelarvet sihtotstarbeliste vahendite arvelt.

Eraldati vahendeid reservist teede jooksvaks remondiks.

Väljastati ehitusluba MTÜ-le Muhu InSEA Lõetsa k Jüri-Jaani kinnistu keraamikakojade ehitamiseks.

Jäeti väljastamata ehitusluba Pädaste k Kadaka kinnistu suvekodu ja sauna ehitamiseks.

Kirjalik nõusolek väljastati Igaküla Ennu puurkaevu rajamiseks.

Tehti parandus vallavalitsuse korralduses nr 81, 20.4.2004 "Viira küla Lauritse maaüksuse tagastamine" (ebatäpne oli tagastatava mü pindala).

Kinnitati sotsiaalkomisjoni ettepanekud toetuste maksimiseks ja kulude kompenseerimiseks.

29. juuni

Kinnitati valla stipendiumifondi nõukogu otsus maksta stipendiumi eduka koolilõpetamise puhul.

Väljastati kaevetööde luba Linnuse k Koidu kinnistule ühisveevärgiga liitumiseks.

Kinnitati projekteerimistingimused:

- Kallaste k Via Rivera Invest OÜ-le kuuluva Kadakamarja puurkaevu rajamiseks

- Igaküla Oeldu puurkaevu rajamiseks.

Väljastati kasutusluba Simisti k Kadakamere ja Kadakaaru elamutele.

Väljastati kirjalik nõusolek Aljava k Mihkli-Mardi aiamaa ehitamiseks.

Eraldati külade arendamise toetust Tupenurme ja Kapi külaelanike ühistegevuseks.

Anti luba korraldada avalik üritus "Motomärul 2010" 21. augustil.

Liiva kaugküttevõrgu projekteerimiseks ja rekonstrueerimiseks välja kuulutatud lihtankel tunnistati edukaks OÜ Märja Monte hange (alltöövõtjana Kehte OÜ).

Vallavalitsuse ja volikogu istungite protokollid, otsused, määrused ja korraldused on kättesaadavad internetist

www.muhu.ee - dokumendid - dokumendiregister.

Volikogu 17. juuni istungilt

Informatsioonid. Volikogu on oma 17.10.2008 otsusega nr 226 algatanud Koguva küla Nuka, Sauna, Vana-Käspri, Suure-Andruse, Arbu, Tiigi ja Sauna-Välja maaüksuse detailplaneeringu, mille eesmärgiks on 10 elamukrundi loomine, golfikeskuse ja väljakute rajamine. Arendajal on soov suurendada majade arvu 15-ni ja muuta hoonete asukohta planeeringul. Koostöös vallaga kas siis sihtasutuse või MTÜ vormis soovitakse korrastada Vahtna rannaala ja lautrikoht ning taastada vana kõrtsi varemed. Volikogu liige J. Kesküla juhtis arendaja tähelepanu sellele, et detailplaneeringu ala on väga vesine ja märg ning suurte tormidega on pool sellest maast vee all. Ala läbivad kuivendussüsteemide eelvoold. Siit ka küsimus arendajale, kuidas nad tulevad toime liigveega. Üheks arendajapoolseks variandiks on maapinna tõstmine. Valla ehitusspetsialist I. Võeras tutvustas koostatud statistikat, mille järgi alates 2000. aastast algatatud rohkem kui 4 kinnistuga detailplaneeringute ellurakendamise protsent on sisuliselt null. Paljud neist on ebaõnnestunud kohavahetusega, sest Muhusse ei soovita osta tehnilikes majade sülemis asuvaid hooned. M. Mereääre sõnul ei poolda arendust ka ümberkaudsete külade Rootsivere ja Koguva küla elanikud. Õhku jääb küsimus, kust võtab arendaja materjali, mida ta

vajab maapinna tõstmiseks ja teede ehituseks.

Muhu Hooldekodu ehitus - vallavalitsus on tellinud Tallinna Tehnikaülikoolilt ehitusliku hinnangu objektile tehtud tööde kohta.

Investeeringud - Linnuse küla tee on mustkatte alla viidud.

Taotlus Väinamere Liinidele parvlaeval „Muhumaa” Muhu kultuuri ja ajalugu tutvustava infopunkti või stendi avamiseks. Informatsioonid võeti teadmiseks.

Algatati **tervisprofiili** koostamine, juhtiks kinnitati vallavanem Raido Liitmäe.

Toimus **sotsiaaltoetuste määramise ja maksimise korra** esimene lugemine.

Lähtudes maaomanike avaldustest, **lõpetati:**

- Tusti k Aadu mü detailplaneeringu (DP) menetlus. DP eesmärgiks oli tuulegeneraatorite paigaldamine ja maa sihtotstarbe osaline muutmine.

- Kuivastu k Raudteetammi mü DP menetlus. Eesmärgiks oli mü jagamine kaheksaks krundiks. Maanteeamet DP-d ei kooskõlastanud.

- Külasema k Kopli mü DP menetlus. Eesmärgiks oli jagada mü kaheks.

Kehtestati:

- Linnuse ja Nautse k Eemu mü DP. Eesmärgiks mü (pindala kokku 24,09 ha) jagamine kaheksaks, neist seitsmele hoonestusõiguse

andmine, elamukruntide maa sihtotstarbe muutmine elamumaaks ning teede ja tehnovõrkude planeerimine.

- Vahtraste k Tipika mü DP. Eesmärgiks mü (pindala 6,21 ha) jagamine kolmeks, neile ehitusõiguse andmine elamute rajamiseks, maa sihtotstarbe muutmine elamumaaks, vajalike infrastruktuuride rajamine ja servituudide seadmise vajalikkuse määramine.

Kummagi DP avalikul väljapanekul ei esitatud planeeringulahenduse osas ettepanekuid ega vastuväiteid.

- Räsä k Jaanioru mü DP. Eesmärgiks jagada mü (pindala 2,21 ha) kaheks, anda ehitusõigus ühepereelamute rajamiseks, muuta maa sihtotstarvet, planeerida vajalikud infrastruktuurid ja määrata servituudide seadmise vajalikkus. Avalikul väljapanekul esitatud ettepanekute alusel täiendati planeerimislahendust mütele juurdepääsu, veemahuti rajamise ja kasutamise korra osas. Planeeringu kohaselt säilitatakse küla miljööväärtuslikkus, põlispuud ja traditsiooniline haljastus, õuemaad piiratakse uute kivi-aedadega.

Võeti vastu uus **Liiva raamatukogu kasutamise eeskiri ja põhimäärus**. Toimus arutelu Liiva raamatukogu ja Muhu põhikooli raamatukogu ühinemise poolt ja vastuargumentide selgitamiseks.

Toetused IT-teemalise teadlikkuse tõstmiseks

Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus (RIA) alustas 5. juulil taotluste vastuvõttu taotlusvooru, mille eesmärk on anda inimestele oskusi e-teenuste kasutamiseks ning tõsta arvutikasutajate teadlikkust internetis pesitsevatelt ohtudest.

Taotlusvooru oodatakse kahte tüüpi tegevusi. Voo saab esitada projekte, mis tõstavad inimeste teadmisi ja oskusi riigi- ja erasektori e-lahenduste kasutamisel ning õpetavad, kuidas internetis turvaliselt käituda. Taotlusvooru tegevuste sihtgrupp on eelkõige lapsed ja noored ning neid mõjutavad täiskasvanud (lapsevõrgud, õpetajad jne).

Samuti oodatakse projekte, mis on suunatud e-lahenduste pakkujate oskuste tõstmisele, et muuta e-lahendused lihtsamaks, kasutajakeskseks ja turvalisemaks. E-lahenduste pakkujad võivad olla näiteks iseteenindusbürood, riigi-

ja kohalike omavalitsuste veebid, e-teenused jne. Väga oodatud on taotlused eestikeelse vabataarkva arendamiseks ning erivajadustega inimeste võimaluste avardamiseks infoühiskonnas.

Toetusi võivad taotleda mitetulundusühingud ja sihtasutused, kohalikud omavalitsused ja kohalike omavalitsuste liidud, avalikõiguslikud juriidilised isikud, põhiseaduslikud institutsioonid ning valitsusasutused ja nende hallatavad asutused.

Toetuse maksimaalne summa on

neli miljonit krooni ühe taotluse kohta. Taotlusvooru eelarve on 18 miljonit krooni, taotluste esitamise **tähtaeg on 10. august 2010.**

Taotlusvooru kuulutus: <http://www.ria.ee/26379>

Majandus- ja kommunikatsiooniministri käskkirja:

http://www.ria.ee/public/kk_nr_208.pdf

Katrin Pärnmäe

Riigi Infosüsteemide

Arenduskeskuse

kommunikatsioonijuht

Mereleminejad peavad kandma päästevesti!

Lõunaranna sadamakapten Olaf Orgse tuletab 22. juuni Saarte Häälles meelde, et kõik mereleminejad peavad alati kandma päästevesti. Lõunaranna sadama lähedal traagiliste tagajärgedega paadiõnnetuses kannatanutele appi rutanud Olaf Orgse ja Markku Eklund esitatakse elupäästja medali saamiseks.

Teen asju, millesse ise usun

Muhulasel on tavaks tutvustada uusi vallaametnikke (nende nõusolekul). Siinkohal vastab e-kirja teel esitatud küsimustele Muhu arendusnõunik **Mihkel Jürisson**.

Oled silma paistnud muhulaste identiteedi eest võitlejana. Kus oled Sa varem „ilma teinud“, mis eriala õppinud ja mida enda jaoks saavutanud?

Õppisin kaheksa aastat rahvusvahelises ülikoolis meediat, sealhulgas filmindust ja ajakirjandust. Alustasin oma tööd 90ndate teisel poolel disainerina välismaistes ettevõtetes. Lisaks tegutsesin kaheksa aastat eksperimentaalses rokimuusika grupis *End Variations*, produtseerisin kultuuriüritusi ja väntasin dokumentaalfilme Eesti lähiajaloo kohta. Kaasaegse kunsti sisse pugest alati mingi soov esindada väikeste kogukondi, sealhulgas esivanemate vaimsust.

Olin igal aastal varakevadest hilissügiseni Muhu saarel, kus seintel rippusid pildid eisiisa laevadest ning laua ääres kõneldi muhulaste uhketest tegudest. Hakkasin vabakutselisena teostama turismiprogramme, mis tutvustaksid kultuuri ja Eestimaa kauneid paikaid võõrkeeltes. Elektroonilised teehid olid kasutusel mitmetes riigiasutustes ja välisaatkoondades.

Rännates äärealadel, märkasid ka vajadust luua sild kodumaiste väiketootjate ja linnastunud rahva vahel. Nii sündis kauplemisportaal Laate.ee, mis 2009. aastal kuulutati Eesti Parimaks Sisuteenuseks. Tänapäevaks on kodumaised tootjad registreerinud virtuaalsetele laadaplatsidele sadu müügiilete ning valida saab 2000 erineva kauba vahel, sealhulgas ka muhulaste kätetööd.

Aga suurim saavutus on vast see, et minu lapsepõlve unistus on täitunud – tegutsen nüüd koos perega aastaringelt Muhu saarel. Siinkohal oli suuresti toeks mu abikaasa, kes jättis oma õpetajatöö pealinna pooleli, et kogemusi loodusteadustes Muhumaaga jagada. Minule on muidugi suureks tõmbenumbriks merendus ja eeskätt uisulaeva projekt. Ka poeg oskas esimese sõnana öelda „lae“.

Mis sihid on Sul praegu silme ees?

Loodan, et ka füüsilised kaug-

Mihkel ja Joonatan.

Erakogu

töökeskonnad leiavad ükskord tee Muhu saarele. Saare omatoodete turustamisele võiks kaasa aidata ka uisulaev, mille ehitustööd lõppevad loodetavasti järgmise aasta sügiseks. Rannarahva kaubandus peaks uuesti käivituma, nii nagu see oli muistsetel traktidel Eesti linnade, Riia ja Gotlandi vahel. Mul on usku, et Muhu saarest räägitakse tulevikus kui väikesest mereriigist. Seda kinnitab ka hiljuti lõppenud rahvusvaheline konkurss, kus Muhu saart nimetatakse üheks Eesti parimaks veeturismi sihtkohaks. Aga kõik see on teostatav vaid siis, kui jätkub huvilisi, nii noori kui vanu. Seetõttu loodan leida rohkem aega, et olla toeks Muhu noortele. Üheskoos Arneki ja Anne Keerdiga on plaanis alustada sügisel õpilasettevõtlusega. Ehk motiveerib see mõtlema rohkem saarekeskselt ning leidma juba varakult tegevusalasid siinpoolt vett.

Keda tahad või saad aidata Muhu arendusnõuniku ja vallaalitsuse liikmena?

Tahaksin aidata paljusid, kuid saan aidata vaid neid, kelle saare pealt üles leian. Võib tunduda, et meie saar on väike, aga ometigi pole üldse kerge ülesanne kaasata rahvast ühistegevusse ja uute ideede viljelemiseks. Arendusnõunik ei tohiks kindlasti mõelda vaid ühele sihtgrupile ning näiteks jääda hauduma ettevõtluskeskkonda. Oluline on leida terviklik pilt ja mõelda vähemalt kaks sammu ettepoole.

Millised on Su (suuremad) huvid?

Mul ei ole suuri huve, aga see eest väga palju väikesteid mõtteid, mis kasvavad tänu sellele, et olen jäänud suhteliselt vabaks eelarvamustest ja kompleksidest.

Üldiselt ma otsin tühimikke ja teen asju, millesse ise usun. Seejuures loodan ka Jumalale. Seda vast igaüks siin intervjuus välja ei ütleks. Tänapäeval on käibel ikka veel veneaegsed tõlgendused varakristlusest. Siit on tekkinud mul ka suur huvi – uurida põhjalikult saarerahvaste varasemaid suhteid ristitud maailmaga. On ju teada, et ristiusk oli saartel palju varem kui rüütlistel kantpead. Vähesed teavad ka seda, et Põide kirikus on rahvarõivastes eestlased jäädvustatud kividesse ning esimesed kloostrid võisid olla Eestimaal juba esimesel aastatuhandel. Katoliiklikul perioodil võimutsesid eesti soost vasallkonnad mitmel pool vanaviisi edasi. Esimesed orjapidajad olid eelfeodaalses ühiskonnas ikka kohalikud ülikud ning kui pidada jõhkraks ordumeeste tegusid, siis peaks häbenema ka eesti soost vägistajaid, kes oma elavat vara kuralastega kaubitsesid.

Usk ei ole kunagi milleski süüdi, vaid inimesed, kes seda edasi kannavad. Nii peaks kartma perioodi, mil mõõgavennad oma katoliiklikud piiskopid välja peksid. Samamoodi tuleks põlastada perioodi, kui Eestis hakkas levima nii-öelda netipaganate sõim. Enam ei ole juttu isegi eelmise sajandi

Järgpöörde

10. juulil Külasema lipuväljakul kell 12

Külase
Laulupidu

Ekspursioon Saaremaale

15. juunil toimus väikese grupi Muhu pensionäride ekspursioon Saaremaale. Mõõdunud suvel uudistasime kohti Saaremaa läänerrannikul, alustades Mustjala pangast, lõpetades lõunasöögiga Lümända söögimajas. Sel aastal võtsime kursi Sõrve poole.

Sõrves olles tuli meelde viimane sõda. Mitmel pool tee ääres õitsesid sirelid, mis tähistasid endisi kodusid. Tehumardi hauatähistel on igapähele peal kaks või kolm langenu nime. Peatusime ka mälestusmärgi juures, mis oli püstitatud dessandi käigus uppunute mälestuseks. Saaremaa Militaarmuuseumis nägime mitmesugust sõjatehnikat, millest suurem osa on kindlasti leitud Sõrve pinnast.

Militaarmuuseumi lähedal on loodusemuuseum. Seal on kollektiivne liblikatest, lindude jalgadest ja tiivasulgedest, lindude ja loomade skelettidest ja paljust muust.

Sõrves külastasime kahte ilusat aeda. Esimene, kuhu läksime, asus Salmel. Värvast sisse minnes paelusid pilku lillepeenrad mõlemal pool teed. Enamasti kasvasid seal püsililled. Valik oli rikkalik. Aeg-ajalt rändavad lilled ja põõsad, muidugi perenaise abiga, teisele kohale, et aed ilusam välja näeks. Meelde jäid hästi suured hostad ja kollaste lehtedega pugatud ebajasmiihipõõsad. Edasi jalutasime jõudsime hooldatud metsa. Seal näidati meile kolmeharulist puud, mille kolme haru ümber oli ühine võru.

Teine aed, mida külastasime, oli Torgus. Pärast aiaga tutvumist kostitati meid õunakoogiga. Sel ajal rääkis meie giid Sõrve missist Ljubov Hermannist. Perenaine tuli meile teehiikja näitas, kus Ljuba oli elanud.

Sõrve säärel on säilinud osa päästepatide vettelaskmiseks ehitatud kaldteest. Mujal Eestis sellist kaldteed ehitatud ei ole.

Muljeid oli palju ja jääme päevaga rahule.

Helve Saartok

Juu Jääb

Tänavune kesksuvine Muhu muusikapidu Juu Jääb oli Muhus ja eriti Nautses nii mitmeski mõttes tähelepanuväärne, kirjutas 6. juuli Meie Maa. Esmakordselt külastas festivali ka Eesti president.

Noorte teadlaste uurimustest

Minni Saapar tutvustab 28. juuni Meie Maas, mida uurivad noored teadlased. Teiste hulgas saab lugeda ülevaadet **Agnes Äkke** uurimusest „Kopra levikust Muhu saarel“, mida juhendas Riina Hopp. „Kopra esinemisalad on Muhus seotud Soonda soomassiiviga, kus nad on asustanud kaks piirkonda. Üks neist jääb Kuivastu-Kuresaare maanteest lõunasse ja teine põhja. Põhjapoolne ala on seotud Lõetsa paekraaviga ja tema lisakraavidega, lõunapoolne aga Soonda ojaga. Kõige rohkem kopratamme ja närimisjälgi leiti Vahtrase kraavi piirkonnast, mis on Lõetsa peakraavi üks lisakraavidest. Seal on kuus tervet kopratammi. Kokku on Muhus terveid kopratamme kaheksa. Lõetsa peakraavil on ainult lõhutud kopratamid ja neid on kokku kolm. Seega oli kogu uuritud alal 11 kopratammi. Kihilpesi ei olnud koprad ehitanud, sest Muhus on üpris kõrgete kallastega ojad ja kraavid, millesse saab kobras oma pesa hõlpsasti ehitada.“

Teise muhulaste uurimuse olid koostanud **Mariliis Hopp** ja **Karina Lõbus**: „Globaalne soojenemine ja õhutemperatuuri käik Muhu saarel viimase 12 aasta jooksul“, ka seda juhendas Riina Hopp.

„Töös on kasutatud Muhu Põhikoolis GLOBE raames mõõdetud õhutemperatuure aastatel 1997-2009. Arvutati eri aastaegade miinimum-, maksimum- ja jooksvate temperatuuride keskmised, saadud andmete põhjal koostati graafikud. Võrdlusi teostati nii aastate kui ka erinevate aastaegade kaupa. Uuritud andmed kliimasoijenemist ei näidanud, õhutemperatuur on olnud pidevas kõikumises ilma kindla seaduspärata.“

GLOBE'i uurimistööde konkursil saavutas uurimus 8.-9. klasside arvestuses esikoha.

Teen asju, millesse ise usun

Algus lk 3.

alguspäevil tekkinud taaralaste nägemustest, vaid loobitakse sõnu, mis on igasugusest religioonist väga kaugel. Ma austan väga maarahva uskumusi ja märkan ka selles suurt pühadust. Kuid teadjamehi ja algallikaid on nii Eesti varakristluse kui maausundi kohta väga vähe. Seetõttu pean oluliseks koostööd erinevate usundite esindajatega.

Väljaspool kodu ma siiski räägin väga vähe usu teemal. Ainult siin ja praegu, et edaspidiseks mõttevahetust tekitada. Ka oma sõpradele ei ütle ma kunagi, et ole selline või teistsugune. Kuid mul on kahju, et paljud noored muhulased ütlevad mulle sosinal seda, et nad käivad kirikus või ravitsevad haavu moaljakkivil. Nagu oleks tegemist erilise nõrkusega või mõne vähemusega, kes peaks kapis istuma. Ei tea mina, mismoodi saab usk teha teisele ligimesele kahju. Uksele

koputajad on vast ainukesed, kes pimedates koridorides täidid ehmatavad.

Oled tegelenud internetis Muhu koduleheküljega. Kas see on nüüd valmis? Või on see nagu Tallinna linn? Mida kodulehekülgede puhul silmas pidada tuleks?

Olen alati pidanud oluliseks rahva kaasamist erinevatesse tegevusprotsessidesse. Muhu valla veebilehe uuendamine oli eeskätt vajalik selleks, et tekiks korralik platvorm interaktiivsete sisendite loomiseks. Hetkel on tähelepanu siiski suunatud valla töötajatele, kes saavad nüüd isiklike tunnustega oma tegevusvaldkonnas infot muuta ja täiendada. Saareelanikele on aga loodud ülevall paremal nurgas kiirmenüü, mille kaudu pääseb kiirelt teadete, uudiste ja muu tähtsa info juurde. Veeb on päris uus, ja

vajab veel pingutamist. Ka internetiturunduslik tegevus on algstaadiumis. Uut veebiesindust haldab Elitec, mis on võimeline säilitama nii turvalisuse kui täiendama ja uuendama funktsioone. Hea veeb ei saa kunagi päris valmis.

Mida ise endalt küsiksid ja mida vastaksid?

Mis teeb meist muhulase? Igaüks räägib seda oma esivanemate peegelpildi najal. Mina olen alati pidanud lugu muhulastest, kes ütlevad seda, mida mõtleavad.

Kuulates kahepalgelisi vastuseid ja selja taga ilikumist, tekib tunne, et muhulaste aus ja kindel meel on kõikuma löönud. Soovin, et inimesed sosistaksid vähem, ja räägiksid kõvema häälega. Ainult siis saame teada, kuidas elu tegelikult sel maailma parimal saarel muutuma peaks.

Küsimused pani ette **Anu Pallas**

Muhu Põhikooli osalemine olümpiaadidel ja konkurssidel 2009-2010

Õpioskuste olümpiaad 14.10.2009 (Säde Leelo Simso, Anneli Toomsalu, Elisa Kipper, Karolin Kikk, Edward Erelt) 6. koht.

Geograafia olümpiaad 21.11: 7. klass - Hannes Päll 13., Herman Annus Oidekivi 15.-16., Alari Toomsalu 15.-16. koht.

8. klass - Mihkel Tarvis 13., Margitta Nau 23. koht.

9. klass - Rauno Liitmäe 5. k.
Keemia olümpiaad 30.1.2010: 8. klass - Laura Pere 6., Hanna Vahter 9., Carl Hans Randviir 19., Margitta Nau 24. koht.

9. klass - Tiina Seo 8., Rauno Liitmäe 9., Kaisa Saarkoppel 13. koht.

Matemaatika olümpiaad 6.2: 5. klass - Anneli Toomsalu 12.-14., Elisa Kipper 21. koht.

6. klass - **Edward Erelt I koht**. 7. klass - Alari Toomsalu 9. k. 8. klass - Carl Hans Randviir 8.-11., Mihkel Tarvis 17.-18. k.

9. klass - **Tiina Seo I koht**, **Kaisa Saarkoppel II koht**, Rauno Liitmäe 6.-7. koht.

Bioloogia olümpiaad 13.2: 6. klass - Edward Erelt 6. k.

7. klass - Agnes Äkke 5. k. 8. klass - Mihkel Tarvis 8. k. 9. klass - Lembitu Valdmets 9., Sonja Randviir 18., Mariliis Hopp 19. koht.

Ajaloo olümpiaad 20.2: 6. klass - Edward Erelt 15. k. 7. klass - Alari Toomsalu 13., Ragnar Looris 14., Kristjan Mägi 15.-16. koht.

8. klass - Margitta Nau 19.-20. koht.

9. klass - Rauno Liitmäe 11., Lembitu Valdmets 14. koht.

3.-4. klasside õpioskuste olümpiaad 5.3:

3. klass - **Katarina Keerd**, **Kaire Looris**, **Kristiina Veski-meister**, **Gariina Kudritskaja I koht**.

4. klass - Karen Saksakulm,

Hälena Kikerist, Merlin Mägi, Pille Ülem 15. koht.

8.-9. kl. inglise keele olümpiaad 3.4:

8. klass - Carl Hans Randviir 12.-14. koht.

9. klass - Sonja Randviir 6. k.

Nuputa maakondlik voor 4.3: 5.-6. klass - **Elisa Kipper**, **Anneli Toomsalu**, **Säde Leelo Simso**, **Edward Erelt III koht**.

7. klass - Emma Maltis, Alari Toomsalu, Agnes Äkke 9. koht.

Vabariiklikud olümpiaadid, võistlused:

Karina Lõbus, **Mariliis Hopp** – üleriigiline keskkonnaalaste uurimistööde konkurs 5. koht. (“Globaalne soojenemine ja õhutemperatuuri käik Muhu saarel viimase kaheteistkümneme aasta jooksul”). Sama töö osales ka GLOBE'i uurimistööde konkursil ja saavutas **I koha** vabariigis.

Vabariiklik jalgrattavõistlus **Vigurivänt** 2009:

Agnes Äkke - võistkondlik 3. koht.

Väike Videvikukontsert

Laupäeva, 3. juuli õhtul toimus Põitse külas Väikese Videvikukontserdi raames Maa-Meele kontsert. Soojenduseks mängis Meelis Mereäär ja "jahutajana" Matsi Peeter. Me täname kõiki Väikesel Videvikukontserdil osalejaid. Aitäh, et aitasite teha mõnusa õhtu! Samuti suured tänusõnad Ivo Kõvamehele, kelle kaasabil sai taustaks vaadata mustrite rütmi suurel ekraanil.

Kohtumiseni järgmisel aastal.

Uiekopli Jaana ja Aare

1. Meelis kütab niigi kuuma ilma ülesse.

2. Maa-Meel tantsuhoos.

3. Päiksepoolse nurga kuulajad.

3 x Kaitti Kattai

Muistsed muhulased pajatavad

Linda Vinkel (1958. aastal 37-aastane) jutustas:

Kõrve tänava kivi

Kõrve tänav on Külasema põldude vaheline kitsas tee, mis viib Põitsi ja Tupenurme küla poole. Mõlemalt poolt kividega piiratud.

Minu vanaema rääkis, et ta tuli kuuvalgel ööl Tupenurme poolt Külasema poole. Umbaia nimelise põllu kohal, Tupenurme poolt asub kiviaia ääres piklik kivi, üks nurk ulatub kõrgemale. Vanaema nägi eemalt, et seal kivi peal särasid helmed. Ta läks juurde, tahtis ära võtta. Aga kõriseses vajund need kivi sisse. Vanaema arvas, et kivi taha kukkusid. Ta otsis hulk aega seal, isegi teisel päeval, aga midagi ei leidnud. Ka mina ja teised lapsed otsisime seal, aga ei midagi.

Kitsekamber

Kitsekamber on Tupenurme pangul. Panga sees on suur koopa moodi koht. Seal sees olid vanasti esimesed Muhu sokud-kitsed eland. Ju nad seal varjul olid. Inimesed on ka seal varjul olnud. Kui pikne juhtub tulema, jõua koju minna mitte, siis inimesed seal kõik kobaras koos.

Vassili Kolk, tollal 59-aastane, sündinud Muhus Piiri k/n Päälda külas Saadu-Jaani peres. Elukoht Hellamaa külas; Simiste algkool.

Kesse laiu nimi

Vanasti kutsutud Kesset ka veel „kesklaid“. Nimi näib võetud olevat saarekese asendist, sest ta asetub Muhu ja mandri vahel ja on sellega keskel väina. Hiljem kujundas rahvasuu sellest „kesse“ nimetuse. Üks naljahammasteadis Kesse nime kohta seda jutustada: kesselased käisid paatidega enamik kordadel Lalli all. Vanasti tulnud üks paatitais „kesklasi“ Lalli alla ja neil olnud paatis ka väike tüdrukupõnn. Kaldal olnud parajasti palju Lalli küla rahvast ja et väike tüdruk esmakordselt nii palju tundmatuid inimesi näind, siis pärinud ta kogu aeg oma paadikaaslastelt, ise näpuga näidates: „Kes see oo? Ja kes see oo?“ Seepeale lausunud üks kaldal olijatest: „Mis keskklased need oo, nee oo ju päris kesklased.“ Sellest ajast saadik jäänudki nimeks Kesse laid.

Kesse mereröövlid

90-aastane kesse elanik Tiina Toomingas jutustas mulle: „Meite vanad reakisid, et ennevanasti olnud Kesselaid kord päris mereröövlite varjupaigaks ja eluasemeks. Sinna toodud kokku röövitud varandusi ja seal tapetud ka palju inimesi. Ega muidu Kessest ei leitaks palju inimeste luid. Neid on maetud laiale üle saare - siia-sinna ja muist olnud nii madalalt maetud, et lambad tallanud pealuud sisse. Või nee vanad kesselased siis ise võisid paramad olla, näe, see olnud veel hiljaku, meite vanavanaisa aegus, kui üks laev kalli kaubaga Kumari lao peale kinni jooksnud. Selle kohta reagiti, et selle kauba hulka oln ühe ruudi või mõrsja kaasavara – palju hõbe- ja kuld-ehteasju. Kesse mehed meelitanud laeva meeskonna Puise kõrtsi jooma. Niikaua kui nee seal lakkunud, röövinud nad ise laeva paljaks. Pärast pidanud laeva meeskond laevas olnud varanduste pärast vastutama, sest arvatud, et nad ise selle varanduse kõrvale olid toimetand. Mehi piinatud hulk aega, et nad ütleksid, kuhu selle pannid, kuid varandust ei tulnud välja ja mehed saadeti kõik Siberi.“

Teised röövlid aga jäänudki karistamata, sest: „Ne olland ju kõik suured roonu asjamehed - paadisõudja või mõnes teises ametis. Kis siis sõuksi kahtlustas või süüdistas...“

Murdeluulevõistlus

Tarvastu vallavalitsus kuulutab alanuks järjekordse HENDRIK ADAMSONI NIMELISE

MURDELUULEVÕISTLUSE

Võistlusele tuleb esitada luuletusüksel vähemalt viiest luuletusest, iga autor kirjutagu oma lemmikmurdes.

Arvestust peetakse täiskasvanutel ja õpilastel eraldi.

Võistlustöid oodatakse 1. septembriks 2010 viies eksemplaris, varustatuna märgusõnaga, õpilastööde puhul märkida ka vanus.

Juurde lisada sama märgusõnaga kinnine ümbrik autori nime, aadressi ja kontaktandmetega.

Preemia ja tunnustus täiskasvanud luuletajale ja parimale õpilasele antakse kätte Hendrik Adamsoni sünniaastapäeval, 6. oktoobril 2010.

Tööd läkitada aadressil:

Murdeluulevõistlus
Tarvastu vallavalitsus
Posti 52e
Mustla 69701 Viljandimaal

Abruka lood Muhumaal

Abruka lood Muhu saarel – miks ka mitte! Ene Kallas pajatab sellest pikemalt 6. juuli Meie Maas.

„No miks me`p või sii Koguvass olla mette! Vaada, meite Tuuliku-poiste ema on ju sii Tooma talus sündind ning eland, ning meite oma Jüri ongid ju kõik need lood kokku kirjutand,“ põhjendas kaheksa aastat järgemööda Abrukas mängitud Saaremaa Rahvateatri lavastuse etendamiskoha muutust Abruka Maali alias Lea Kuldsepp, lavastuse projektijuht. Kirjanik on Koguva lavastuse jaoks juurde kirjutand paar päris uut peatükki, sealhulgas ka selle lõbus-lustaka loo, mismoodi „Abruka valss“ läbi valude ja vaevade sündis, kirjutab Ene Kallas.

Kirjutise autori järeldus nähtud etendusest: Koguva küla on ilus, Jüri Tuuliku lustakad lood sobivad pea samahästi Muhumaale kui Abrukale. Sest see omamoodi näitemänguga ühendatud ekskursioon sobib suvisel ajal väga hästi neile, kes tahavad tutvust teha nii Muhu muuseumiga kui osa saada Jüri Tuuliku loomingust.

Vassili Auväärt

Mida silm näinud ja kõrv kuulnud (Meenutusi noorusmaalt) 2.

2. „Mihkel, so kulda tahetse äe varasta!“

Tänavasuu Mihklit peeti omal aal Paenase küla rahakamaks meheks. Seda ta koa kindlapeale olli, sest pärast Ameerikast Muhuse tagasi tulles ehitas ta Tänavasuu kohja päris uieks elamiseks. Vägev tuuleturbiin pumpas vett igale poole, kus vaja. Sugulastele ja tuttavatele lainas ta eldel käel tuhandeid kroone. Reagiti, et Ameerika pankas olevat tal miljon dollarit. Kes see teab, võib-olla olli koa. Mihkli suust seda tõestust ei kuulnud. Inimesena olli Mihkel väga leplik, sõbralik ja seltsiarmastav. Just meeste seltsi, kus liikus koa õlletoop. Siis ta pajatas oma elu seiklusi, millel polnud otsa ega äärt. Ta oli kerekas mees. Ta, nagu reagiti, võinud ämbri õlut korraga ära juua, ilma et silm oleks pilkunudki. Võib-olla küll, et võis, sest õlut ta armastas üle kõige. Selle järg olli tal pea pidevalt majas. Ja ega siis koa külalised puudunud, eriti koduküla Külase mehed.

Kui aga tullid jõulud, pakkis Mihkel ennast nagu Põhjanabale minekuks mitmekordselt riietesse. Ta naine Ingel olli seda külanastele nõnnaviisi reakinud:

„Kõige alla panni ta ikka kolm paari pesu, siis paar raega särki ja kõige otsa veel villvatt. Pealmisi pükse pandi koa kaks-kolm paari. Kõige peale veel vettpidav ameerika puldanist püksid ja larka. Vana olli ettenägelik. Külap arvas, et võib kusagil teel õlleuimas väsida ja hange magama jääda. Siis soem.“

Vanasti pieti pikad pühad. Jõulud kestsid enam-vähem kolmekuningapäevani või niikaua, kui viki takka veel midagi toopi sai nivistada. Käidi perest peresse. Kui nooremaid kampas, tõi Ivardi Timmu koa pilli välja ja löödi tantsu.

Kui Suure küla mehed öösiti kodus magasid, siis Tänavasuu Mihkel oli mõnikord nädala kodust eemal. Tänavasult külla tuli oma pool kilomeetrit täistuisand tänavat ja seda iga päe kaks korda mõeta ei pakkunud lõbu. Igas peres ollid põhud maas ja toad soojad. Öömaja ei keeland kiegi. Ja Mihklil polnud kiiret ju kuhugid.

Ühedel jõulude aal aga juhtunud, et esiti naised, pärast koa mehed akand Mihklit kaugemale oidma. Mihkli juurest tulnud kahtlased haisud. Viimaks, kui juba mitu peret täis haisutatud, tulnud naised Kunni Vasli juure, et sa nagu Mihkliga sugulane, katsu talle ütelda, et ta koju läheks ja ennast puhtaks kasiks. Meite jutu peale äkisti saab pahaseks. Ons seda taris! Peredevahelist riidu külas ei sallitud ega koa olnud.

Olnud õhtune aeg. Õues juba vaid lumevalgus. Vassel tõusnud ja läinud õue. Olnud tükk aega kadunud. Kui tagasi tulnd, läinud istunud Tänavasuu Mihkli kõrvale ja rääkinud tale vaikse ealega natuke aega. Tõusnud siis ja läinud hoopis teise tuppa, kus osa mehi kaarte tagusid.

Mihkel istunud tükk aega üksi. Olnud väga mõttes. Siis ajanud ennast püsti ja läinud koa õue. Aga tagasi enam ei tulnudki.

Ta naine Ingel, kes minu emaga ollid mõlemad Igakülast pärit, käis mõnikord meil emaga juttu aamas. Mõned päevad pärast eelkirjeldatud tuli ta ka ja reakis:

„Meie vana tuli koa üksõhta koju. Nädal aega olli Paenasel. Püksid ollid vist sitta täis. Aises kut tõhk. Pesku aga ise puhtaks. Ei mina oma kätt külge pane. Tulli kõöki ja ronis kohe treppikaudu üles, sõnna valmishitamata tuppa. Seal hakkas kange kolistamine ja raha kõlin kostma. Ju ta oma kulda seal jälle üle luges ja uude kohta petatas. Ta ju kardab nii kangesti vargaid...“

Külanaised olid aga huvitet, mis Vassel Mihklile reakis, et see nii nobeste koju akkas minema.

„Ega ma midagi,“ ütles Vassel. „Ütlesin, et enniste, kui õues käisin, ollid tänaval kaks võõrast meest, üks näitas näpuga siiapoole, valgustatud aknasse ja ütles, et näe, Tänavasuu vana on siin, kottu äe. Nüüd paras aeg ta kuld ära tõmmata. Kui sa mo juttu ei usu – nad on paergust ehk veel tänaval. Mine voata. Vanal ju hirm, et ta kuld-dollarid ära varastatakse.“

Tuli arvata, et raha oli Mihklile siiski armsam kui õlle joomine. Külas käis ta joomas hiljemgi, aga pikki pühi enam ei pidanud. Katsus ikka õhtuks koju jõuda.

Kui Raavel kirgutäie naisi nutma panri

Lihavõttepüha omingu, pärast öösist kirguteenistust, kogunesid Päelda, Viiraküla, Rinsi ja Paenase noored mehed kõster Jupaschevsky tuppa mune keetma. Neid olli varutud terve suur pesukaunitäis. Kui sie töö tehtud, võttis kõige pikemate kätega mees (see oli Päelda Mardi Ivan) munakausi kainlasse ja hakati käima perest peresse häid pühasid soovima. Sel voastal (mälestust mööda kas 1937 või 1938) olli pühade aal juba paks rohi kasvamas ja nii soe, et mehed ollid kõik särki väel. Igas peres pakuti meestele õlut. Vastu anti igale pereliikmele muna. Enne kellu kümnet jõuti Uiemale. Noorperemees Ivan, kis ise ka kampas olli, kutsus mehed tagakambri, käskis kõikidel omale istet otsida ja läks välja. Varsti tuli tagasi kümneliitri plekinõuga. See pandi lauale. Siis tõi veel veetoobi ja teeloasi ning kamandas:

„Igamees teenindab ennast ise. Hakake peale, meitel aega vähe. Terve küla taris ju läbi käia.“

Nii läks lahti saksa salapiirituse joomiseks. Kis segas seda veega, kis lonksas puhtalt. Viimaseid olli aga ehk mõni üksik. Ja kis siis tahtis ennast omingust vara kohe lolliks juua!

Meie naabripoisi Artiga ollime loomulikult ka kohal. Olli ju uvitav meeste jutte kuulata ja peresid kaudu kaasas kõmpida.

Kellaeg hakkas juba kümnele lähenema. Külast tuli naisi, kis ruttasid kirku kümnest algavale jumalateenistusele. Ja siis korruga lipsas väravaaugust nagu vaim sisse preester Vassili Raavel või nagu rahvas teda enamasti kutsus „vana Raavel“. Tema omapäraseks iseloomujooneks olli, et ta ei osanud normaalselt käia. Ta käimine olli rohkem sörkimise moodi. Jähi mulje, et Raavilil on alalõpmata rutt taga. Ka sedakorda.

Kedagi teretatamata peatus ta oma sörkkäima laua juures, kus peal asus piirituseplasku. Ja Ivanile:

„Kalla üks klaasitäis. Mul vähe aega. Kohe-kohe algab teenistus.“

Järgneb

Kuidas ravimite eest vähem maksta?

Õige vastus: küsides apteegis sama toimeainega ravimite hulgast soodsaimat.

Ravimites on mitmeid aineid, aga ainult ühel neist (mõnikord ka rohkematel) on raviv toime. Selliseid aineid nimetatakse toimeaineteks. Teised ravimi koostisosad ehk abiained annavad kas värvi, hoiavad ravimit koos vms. See kehtib nii käsimüügis vabalt saada olevate kui ainult retsepti alusel müüdivate ravimite kohta. Sama toimeainega ravimeid on sageli mitmeid, kuid maksavad erinevalt. Miks? Hind sõltub sageli sellest, kas tegu on originaal- või geneerilise ravimiga.

Ravimi teekond, alates selle loomisest kuni apteegiletile jõudmiseni on kallid ning pikk protsess. Seepärast on ravimi leiutanud ja turule toonud firmal õigus patendiajale ehk ravimi ainumüügiõigusele (tavaliselt umbes 10 aastat), et saada oma leiutatud nn **originaalravimist** kasu ning säilitada motivatsioon ka edaspidi uute ravimite väljatöötamiseks. Peale patendiaja lõppu võivad hakata ka teised firmad tootma ravimit, mis sisaldab täpselt sama toimeainet kui originaalravim

ning on mõeldud täpselt samade haiguste raviks. Neid nimetatakse **geneerilisteks ravimiteks**, vahel kasutatakse ka nimetust koopia-ravimid või geneerikud.

Geneeriline ravim on sama efektiivne, ohutu ja kvaliteetne kui originaalravim, kuna sisaldab sama toimeainet samas koguses kui originaalravim ja on kontrollitud Raviametis.

Geneeriliste ravimite tootjad ei kannu kulutusi, mis on seotud ravimi leiutamise ja turule toomisega. Samuti ei pea geneerilise ravimi tootja läbi viima kalleid kliinilisi uuringuid, tõestamaks ravimi toimet konkreetse haiguse korral, nagu seda teeb originaalravimi tootja. Seetõttu saab geneerilise ravimi tootja müüa ravimit tunduvalt odavamalt kui originaalravimi tootja.

Geneerilised ravimid on reeglina odavamad kui originaalravimid, erinevatel geneerilistel ravimitel võib olla erinev hind, kuid nad on kõik sama efektiivsed, kvaliteetsed ja ohutud.

Arstil on kohustus kirjutada ravimiretsept enamasti toimeainepõhiselt ehk viisil, mis apteegis võimaldaks inimesel valida talle

sobivaima hinnaga ravimi. Samuti on apteekril kohustus pakkuda inimesele kõige soodsamat sama toimega ravimit, kuid **osake ja julgege seda kindlasti ka ise küsida!**

Kokkuvõtteid võib olla märkimisväärne

Võtame näiteks suhteliselt sageli (eriti vanemaaliste hulgas) esineva kõrgvererõhktove ja sellega tihti kaasuva kolesterooliprobleemi. Vererõhu ja kolesterooli ohjamiseks on harilikult vaja enam kui ühte ravimit. Haigekassa tehtud arvutused näitavad, et kui inimene tarbib Eestis hetkel enimkasutatava kaubamärgiga vastava toimeainega vererõhu ja kolesterooli ravimeid, maksab ta kuus umbes 310 krooni. Kui ta kasutaks aga soodsaimaid saadaolevaid sama toimeainega ravimeid, maksaks ta kuus 85 krooni. Vahe ühe kuu kohta on 220 krooni, aasta peale tuleks kokkuvõtteid aga juba ligi 3000 krooni. **Seega tasub apteegist soodsaimat sama toimeainega ravimit alati küsida, rahaline kokkuvõtteid võib olla märkimisväärne!**

Eesti Haigekassa

Aeg kuulaks puhates vaikust...

Saarel, kus aeg puhkab, ei oska mõnigi suvitaja lugu pidada teiste puhkamisest. Merele võimalikult lähedale sõitnud, jätavad autojuhid tihti valju tümpsu peale, tekitades häirivat mürasaastet enda ümber ja oskamata lugu pidada loomulikust vaikusest. Teinekord olen tahtnud riputada rannale silti: „Keera tümpsu maha ja kuula meremuusikat!“

Igähel on erinev muusikamaitse ja ega ma ei tohiks ju oma maitset peale suruda. Aga igähel on ka erinev arusaam puhkamisest: kes tahab omaette olla, kaugel kõigist ja kõigest, kes hoopis seltskonda nautida, kes unustamiseni pidu panna või teiste peal end välja elada. Selge on see, et linnainimene käitub maale jõudes teisiti kui põlisasukad. Mõni kardab paaniliselt iseendaga üksi jääda, vajab tümpsu, et mitte mõelda, teine otsib täiesti eraldatud paika, et eheda loodusega kahekesi olla.

Tümpsu saab siiski kuulata ka

kõrvklappidega, seda ei pea kõrvalolijatele peale sundima. Loodust klappidest kuulata poleks aga mõistlik, sest loodus räägib inimesega, kes teda kuulata oskab, ainult vahetult.

Rannas olles ja puhates võiks veel sedagi meeles pidada, et mitte väga kaugel toimetab oma toimetamisi külainimene, kelleni jõuab päeva jooksul kümneid erinevaid tümpsumürasid, rääkimata muudest tehnilistest sundtaustadest. Soomes öeldakse: „Maassa maan tavalla“ ehk siis tuleb austada selle maa kombeid, kus parasjagu

asutakse. Suvitaja ja rändaja rolli sattudes tasub senised harjumused korraks kõrvale heita ja jälgida, kuidas kulgevad maanurkade või merekallaste loomulikud rütmid.

Pallasmaa rannas päikeselisi nädalavahetusi kõrvalt vaadates on tunne, et parim puhkus möödus siis, kui meri jääkaane alla mattus ja teed olid umbe tuisanud. Vaikuse nautija aeg puhkab südatalvel.

Mida aasta edasi, seda rohkem hakkab meie kodurand sarnanema mõne lõunamaise suvituspiirkonnaga, kus ei jää enam istumise ega astumisruumi. Privaatses Pallasmaa rannast saab rääkida minevikus. Ent kui ka privaatsust väheks jääb, palume ikkagi seda kohta hoida – siin on meie kodu.

Aitäh tahan öelda nendele juhtidele, kes käänulist rannateed sõites kiirust oskavad vähendada, ja nendele inimestele, kes valivad randa jõudmiseks jalgratta või hoopis kondimootori.

Anu Pallas

Muhu lasteaia algas remont

OÜ Moekasti alustas Muhu lasteaia remonditöödega. Renoveerimistöõde käigus vahetatakse koridori siselagi, põrandakate ning uue värvikihi saavad seinad ja siseksed.

Ainsa lasteaiana maakonnast osales Muhu lasteaed Caparoli värvikampaanias “Lihtne värvida – lihtne aidata”. Vallavanema Raido Liitmäe sõnul oli see hea näide valla erinevate allasutuste koostööst.

Lisaks saavad uue asfaltkatte lasteaia kõnniteed ja laste jalgrattateed, mis on remondita lasteaia algusaastast peale ning ohtlikud eelkõige lastele, aga ka personalile ja lapsevanematele. Töid teostab AS Teede REV-2.

Paranevad ka lasteaia ümbruse heakord ja haljastus, kirjutab 6. juuli Saarte Häl.

Näitused tutvustavad Mehiko põlisrahvaid

Eestis on ringreisil tuntud Mehiko taidur Leno Morfin, kelle maalinäitust “Jäljed” saadab maia-kitshee poeedi Humberto Ak’abali luule.

Leno maalid on vaade availma, avatud ja avastamata ilma. Leno lõuend on ekraan kosmilise projektori valguses ja sinna jäädvustub see, mis parasjagu tähtis on ülavalt vaadates, suures plaanis. Näitusel käime kahe tundliku looja jälgedes kaugelt Kesk-Ameerikast kaarega koju omaenda juurte juurde.

Näitused on avatud:

10.–18. juulil Viljandis Pärismusmuusika aidas.

12.–25. juulil Tartu Loome- ja muusikakeskuses (Kalevi t 13). Näituse avamine kell 18. Kell 20 järgneb Guatemalale õhtu: juttu tuleb maiadest Guatemaalas, luuletajast Humberto Ak’abal ja tema loomingust. 13. juulil kell 18 Mehiko õhtu: jutt ja pilt wixarika rahvast ning nende ehtekunst. Kell 20 mehiko rezhissööri Francisco Vargase film “Viul” (El Violin, 2006, läbi aegade enim auhindu pälvinud Mehiko film), mis liigutav lugu ühest põlisrahvast, muusikast ja rahuigatsusest. Vt

www.elviolinthemovie.com/home_flash.html#trailer

26. juulist 9. augustini Tallinnas galerii Aatriumis (Harju t 6).

13.–27. augustil Jänedä mõisas.

31. mail sündis Monika Venderi ja Danel Tüüri perre tütar **Lota** Tüür.
17. juunil sündis Heigo Vitsuri ja Annika Tammori perre poeg **Silver** Vitsur.

10. juulil Orissaares
29. Väikese väina mängud.

Lõikuskuu juubilarid ja sünnipäevalapsed

Raissa Laugen	100 (7.8)
Lilli-Vilhelmine Riis	88 (20.8)
Eugenia Kann	87 (12.8)
Maimu Saarväli	87 (28.8)
Meida Pallasma	86 (14.8)
Sofia Metsküla	83 (15.8)
Vassili Auväärt	82 (30.8)
Hilja Saksakulm	81 (5.8)
Lembit Ling	81 (15.8)
Vaike Ülem	81 (28.8)
Vilve Jagor	80 (1.8)
Ilmar Rahu	80 (1.8)
Olga Äkke	80 (13.8)
Johannes Meema	80 (24.8)
Helja Vaga	70 (3.8)
Helje Tikerpalu	70 (7.8)

Maie Kreis	65 (2.8)
Maido Korv	65 (19.8)
Heiki Kumpas	60 (14.8)
Luule Tänav	60 (30.8)

Palju õnne!

Debora ja vennad

23. juulil kell 11.00 tutvustab kirjandusteadlane Maie Kalda Liiva raamatukogus oma raamatut "Debora ja vennad". Debora Vaarandi luulet loeb Kadri Tüür. Ootame kõiki kuulama!

18. juuli - Klaver tuleb külla

Muhu Katariina kirikus kell 20.00

Rein Rannap & Mihkel Mattisen. Kahekesi ühel klaveril. Piletid 195.- ja 125.-. Vt www.rannap.ee

14. augustil Küünikontsert. Tõnis Mägi

Aljava küla heinaküünis.

30. juuli - Saaremaa merenädala avamine Lõunarannas

12.00 Merenädala avamine
13.00 Paadisõidud merelabel
15.00 Mereakadeemia merendusteemaline seminar
19.00 Külasema Külaseltsi merelaulude õhtu
Lõkkeõhtu ja ühislaulmine
Paadisõit merelabel lastele kuni 18 a tasuta!

Kirikuteated

EELK Muhu kogudus

Teenistused Muhu Katariina kirikus **pühapäeviti kell 11.** Koguduse hooldajaõpetaja Hannes Nelis, tel 5291881 hannes.nelis@eelk.ee
Õpetaja assistent Aare Luup, tel 56 903 327, aare.luup@gmail.com

EAÕK

Rinsi

1. august kl 10 jumalik liturgia
Hellamaa

18. juuli kl 10 jumalik liturgia

15. august kl 10 Jumalaema uinumise püha jumalik liturgia

Liiva hooldekodu

18. juuli kl 13 armulaud

15. august kl 13 palvus Kõige-pühamale Jumalasünnitajale Neitsi Mariale

Kirikupühad augustis:

6. august - Issanda muutmise püha (Matteuse 17, 1-7)

15. august - Jumalaema uinumise püha

29. august - Ristija Johannese pea maharaiumise päev (Markuse 6, 14-30).

Preester Andreas Pöld, tel 45 33 743, e-post andreas.pold@mail.ee

20. JUULI - 8. AUGUST 2010
Saaremaa merenädal
SAAREMAA · MUHUMAA · VILSANDI · ILLIKU

- 30. juuli LÕUNARANNA SADAM**
Merenädala avamine
- 31. juuli TAGARANNA SADAM**
Meresimmann
- 30. - 31. juuli ORISSAARE JAHISADAM**
Illiku laiu päevad
- 31. juuli LÕMALA SADAM**
Teater sadamas
- 2. - 4. august PAPISSAARE SADAM**
Kummipaadi matkad
Vilsandi saarestikus
- 2. august PANGA PANK**
Marikaku rituaal päikeseloojangul
- 5. august MÕNTU SADAM**
Jämaja kirik
Jumalateenistus meremeestele
Sadamapidu IVO LINNAGA

6.-8. august
KURESSAARE MEREPAEVAD
Raiekivi säärel ja jahisadammas
www.merepaevad.ee

Järgmise lehenumbri materjalid on oodatud **1. augusti õhtuni.**

IN MEMORIAM

Meie hulgast lahkus

18. juunil 65-aastane **Jaan Kaljuots.**

Tunneme kaasa omastele!

Toimetab Anu Pallas,
tel: 52 28 929, e-post: muhulane@muhu.ee
Muhulane ilmub üks kord kuus.
Internetis www.muhu.ee - Ajaleht
Trükitud Saarte Trükikojas 600 eks.
Trükipoognaid 4.
Hind 5 krooni